

привести до серйозних негативних наслідків не стільки вже в інформаційній площині, скільки в духовній, психологічній, а в подальшому в усіх інших сферах сучасного українського соціуму. Незрозумілість морально-етичних орієнтирів, неврегульованість ідеологічних та релігійних проблем, щоб не сказати, духовна порожнеча, що прийшла на зміну комуністичній ідеології, може привести до криміналізації та деморалізації нашого суспільства та структурних проблем в розбудові правової держави в Україні.

Кришевич О.В., професор кафедри кримінального права НАВС, к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШАХРАЙСТВО ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ АБО ІНШИХ БОЙОВИХ РЕЧОВИН

Основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є їх призначення - ураження живої цілі, знищення чи пошкодження навколишнього середовища і вони можуть бути, як саморобними, так і виготовле-промисловим способом. Але традиційне поняття зброї, як пристрою і засобу ураження та знищення живої цілі, повинно бути розширене. І відповідно, значимими для кримінально-правової науки повинні бути не тільки властивості зброї (предмета злочину), що виражаються у спроможності спричинити людині смерть та тілесні ушкодження, а й ті її властивості, що виражаються у спроможності позбавляти людину на деякий час свободи дій, при цьому не спричиняючи їй тілесних ушкоджень у виді порушення анатомічної цілісності. Адже не викликає сумніву, що зброя з такими властивостями може бути також ефективним засобом (знаряддям) у руках злочинців для досягнення ними своїх злочинних намірів. Крім того, не виключається, що при цьому у разі перевищення при застосуванні останніми відповідних

допустимих часових та технічних меж така зброя може спричинити й незворотні процеси у людському організмі.

В КК України шахрайство зброєю, бойовими припасами, вибуховими або іншими бойовими речовинами передбачено в ст. 262 та 410, при заволодінні шляхом шахрайства спосіб вчинення злочину обумовлює вилучення особою цих предметів завдяки обману. Предмети злочину повинні бути придатними для використання за своїм призначенням. Для вирішення питання про те, чи є відповідні предмети зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а також при необхідності з'ясування придатності зброї, боєприпасів або вибухових речовин до використання, потрібні спеціальні знання, призначається експертиза з проведенням її у відповідних експертних установах. Визначення лише придатності предмета для використання за призначенням може бути з'ясовано і за участю спеціаліста.

Пленум Верховного Суду України у п. 21 постанови дає роз'яснення, що заволодіння вогнепальною зброєю (крім гладкоствольної мисливської), бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами шляхом шахрайства здійснюється за допомогою обману чи зловживання довірою. А ст. 190 КК зазначає, що шахрайство полягає у протиправному заволодінні майном або придбанні права на нього шляхом обману потерпілого чи зловживання його довірою. Цей злочин відрізняється тим, що особа, у віданні або під охороною якої знаходиться майно, сама передає таке майно винному, вважаючи, що останній має право на нього. Шахрай має на меті шляхом обману чи зловживання довірою викликати у потерпілого впевненість про вигідність або обов'язковість передачі йому майна чи права на нього. Добровільність передачі майна є обов'язковою ознакою шахрайства, хоча ця добровільність по суті є фіктивною, адже володілець майна діє під впливом обману і легковажної довірливості. Шахрайство вважається закінченим з моменту фактичного одержання винним майна чи права на нього.

Розпоряджатися цим майном він має можливість зразу ж, бо передача його здійснюється добровільно.

Оскільки поняття викрадання, привласнення, вимагання та заволодіння шляхом шахрайства аналогічні відповідним поняттям злочинів проти власності, але на відміну від них спричинення матеріальної шкоди власності не є обов'язковою ознакою даного злочину. На відміну від аналогічних посягань на власність, корисливий мотив і корислива мета не є обов'язковими ознаками цього злочину, його мотиви і цілі можуть бути різними. Шахрайство вогнестрільної зброї, бойових припасів або вибухових речовин вважається закінченим у момент заволодіння ними. Притаманна умисна форма вини, оскільки умислом особи охоплюються насамперед спеціальні ознаки предмета злочину. У випадку коли особа, намагаючись викрасти державне, колективне або індивідуальне майно, не знала, що вона викрадає вогнестрільну зброю, бойові припаси чи вибухові речовини, скоєне розглядається як злочин проти власності. Якщо особа, переконавшись у тому, що вона викрала саме зазначені предмети, не здає їх органам влади, а зберігає або носить, вчинене кваліфікується за ст. 263 КК. Якщо особа, бажаючи викрасти вогнестрільну зброю, бойові припаси або вибухові речовини, в дійсності викрала звичайне майно, скоєне слід кваліфікувати як замах на злочин, передбачений ст. 410. Розкрадання вогнестрільної зброї з її наступним носінням, зберіганням або збутом утворює сукупність злочинів, передбачених ст. 410 та 263 КК. Разом з тим, коли винна особа викрадає вказані предмети і речовини з метою використання їх для вчинення іншого злочину, її дії слід додатково кваліфікувати як готування до відповідного злочину. Виняток становлять дії щодо зброї, бойових припасів і вибухових речовин членів банди. Такі дії охоплюються ст. 257 і кваліфікації за ст. 263 не потребують. У випадках шахрайства вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин з метою вчинення іншого злочину скоєне слід кваліфікувати як сукупність закінченого злочину, передбаченого ст. 262, та як готування до вчинення іншого злочину.